КНИГИ НАШИХ ЗЕМЛЯКІВ

УТВЕРДЖУЮЧИ ПОМИСЛИ ВИСОКІ

Ім'я Бориса Чіпа відоме, передусім, як автора ряду поетичних збірок — «Очі мого батька» (1977), «Серпневе освідчення» (1980), «Плин» (1970), «Двокрилля» (1975), «Жнивень» (1977). Та останнім часом наш земляк (а народився він в селі Покровській Багачці Хорольського району) плідно працює і на царині прози. Так в 1982 році вийшов у світ його художньо-документальний роман «Пимоненко» — про життєвий і творчий шлях славетного українського художника.

Рік минулий позначився для письменника виходом книги «Свято сакури». Вона складається з двох повістей про наших сучасників — перша і дала назву книжці, друга — «Дума про Старого Лиса».

Розглянемо бодай коротко обидва нові доробки Б. Чіпа. Повість «Свято сакури» присвячена проблемам сім'ї, високим моральним почуттям, відповідальності перед суспільством за підростаюче покоління. Твір побудовано на основі циклу новел — їх у книзі 13. На перший погляд, це самостійні, художньо довершені твори. Та через усі їх проходить головний герой повісті — людина з чистими духовними устремліннями, доброю серцем, не байдужа до чужого горя, тонкий лірик від природи. Не все в житті його гладко: одружився невдало, хоча й мав дружину-красуню. Та не зробила вона його щасливим, як не зігріває землю тьмяний холодний відсвіт далекої зірки. І саме в той момент, коли він дізнається про те, що його дружина, його Люка подала на розлучення, — на шляху життєвому зустрічається незнайомка. Він лягав спати — думав про неї, бачив її темні очі. Вдвох вони посадили молоденьке деревце — сакуру. Через весь твір проходить світлий образ тендітної японської вишні — образ чистого, трепетливого кохання, образ спорідненості і єднання душ, котрі не можуть прожити одна без одної.

І хоча йдеться про книгу прози, все ж відчувається, що писав її поет. Процитую буквально два невеликих абзаци з новели «Вдома»: «Як перші хати рідного села вигулькнули з-за повороту, наче двоє жайворонячих крилят затрепетало у мене в грудях зліва». І — ще один: «Як ми любили бродити по калюжах, у яких плавали облетілий вишневий цвіт і золотаві соломинки. Ось і двір. Заметений яблунево-вишневим цвітом, він здається мені сивим». І таких поетичних образів у повісті немало — практично на них надибуємо в кожній новелі.

Зв'язок з рідним селом, з хатою, від якої стежка повела у вир життя, вир, у якому інколи забуваєш про те, без чого не зміг би обійтися і хвилини в дитинстві, — все це чудово передано в тій же таки новелі «Вдома»: «За бабчиною божницею лежав колись мій пупок сухенький. Хай би й лежав досі, так ні — коли по науку їхав, поклала і його бабця до валізки. Потім геть забув де й посіяв. Одного разу навіть за божницею шукав — пусто. Де ж ти поділася, моя пуповино, зв'язок з вугластою хатою-глиняною?!».

Іще одна важлива тема порушена в повісті, — тема війни. З теплотою розповідає головний герой про свого батька, котрий половину життя носить в тілі круппівський метал: «На погоду» куля.. піднімалася вгору, «на дощ» — опускалася вниз». Отже, колишній фронтовик, як говорили його односельці, служив для них своєрідним барометром.

«Дума про Старого Лиса» — це серйозна розмова про охорону природи. Оригінально побудована ця повість-притча, повість феєрія: оповідь ведеться від імені Старого Лиса, тобто світ передається очима, розумом і душею звіра. Автор зумів наділити його добрими якостями, відійшовши від споконвічних традиційних утверджень в казках, легендах тощо, що лис — хижа, хитра тварина. В повісті Б. Чіпа Старий Лис — добрий, справедливий, мудрий. В нього, як і в людини, є своє інтимне життя, він, як і людина, здатний переживати, любити кохану, своїх дітей, ненавидіти ворогів. Таких, приміром, як завклубом Довгов'яз та губатий рентгенотехнік Мищко Половинка. Обидва вони — злісні браконьєри, до того ж, Половинка за різні «дрібні послуги» бере від відвідувачів, як він сам каже, «гонорар». Це і качки, і гуси, і кролі, і кури та індики. Був ще «гонорар» яйцями, медом, рибою. Злісний браконьєр люто зненавидів Лиса за за те, що той «гонорар» реквізовував. Лис же карав хабарника і за більш непростимі речі: Половинка вбив його матір, а Лиса разом з його братиками й сестричками продав «за червінець» кожного кумові, що працював у звірорадгоспі: «Від нього тхнуло смертю».

Великою любов'ю до «братів наших менших», до рідної природи пройнята повість. Ось як вражаюче змальована картина, коли в Лиса забирають люди його дітей, прирікаючи тим самим на вічну самотність, підрубуючи все його єство під корінь: «Лис не кинувся бігти. Він повз по гострій осоці, сік лапи і м'який живіт і скімлив, мов побите щеня. Раз по раз озирався назад: можливо, ті добрі люди зглянуться і відпустять дітей. Не відпустили».

Добре, мужнє серце в Старого Лиса. Нехтуючи небезпекою, дряпаючи в кров лапи, робить він підкоп до кліток звірорадгоспу, де зачинені в клітки його родичі по масті. Та гірке розчарування тут чекає його: звірі більше звикли до клітки, до смачного харчу, аніж до... волі. І лише один Молодий Лис згодився піти з ним, ставши згодом його прийомним сином.

Гідно жив Старий Лис, гідно він і помер: своїм серцем закрив від браконьєрської рушниці Молодого Лиса. Так закінчується ця незвичайна повість, яка вчить нас добру, справедливості, людяності, непримиренності до безжальних губителів природи, котрі бачать в ній не красу, а наживу.

В цілому книга повістей Бориса Чіпа «Свято сакури», яка вийшла недавно у видавництві «Радянський письменник», засвідчує ще про одну грань таланту нашого земляка — таланту самобутнього прозаїка, котрий поки що ще шукає свій почерк, свій стиль. Тож хай ці нелегкі пошуки увінчаються добрими, вагомими творчими знахідками.

В. ГУБАРЕНКО.